

ІНДЕКС МІСЦЕВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ: ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ТА ВАЛІДИЗАЦІЯ МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ткалич М. Г.,

*докторка психологічних наук, професорка,
професорка кафедри психології
Запорізького національного університету;
директорка
Дослідницької лабораторії «Рейтинг Лаб»
ORCID ID: 0000-0003-4101-9659
tkalych@ratinggroup.ua*

Кротевич Є. В.,

*магістр соціології, аналітик
Дослідницької лабораторії «Рейтинг Лаб»,
соціологічної групи Рейтинг
ORCID ID: 0009-0007-0331-8945
krotevych@ratinggroup.ua*

У статті описано процес побудови Індексу місцевого благополуччя (ІМБ) для населених пунктів сільського та міського типів, розроблений дослідницькою лабораторією «Рейтинг Лаб». Перша частина тексту присвячена побудові теоретичної моделі на основі розгляду публікацій соціологічного та психологічного спрямування, які стосувалися вивченню добробуту людини у поселеннях. За основу було взято моделі та дослідження урбаністичних студій, психологічних та емоційних параметрів благополуччя мешканців населених пунктів, стійкості благополуччя, забезпечення базових потреб у населеному пункті та міст як зонованих просторів. У наступній частині тексту наводяться результати формування емпіричної моделі для вимірювання ІМБ, сконструйовані внаслідок проведення двох хвиль тестування методики на малих вибірках. Фіналізована модель складається з 22 показників, котрі розкладаються на п'ять вимірів – емоційне сприйняття населеного пункту, рівень економічних можливостей, рівень впорядкованості населеного пункту, рівень освіти та медицини та рівень цивільної безпеки у населеному пункті. Третім етапом дослідження було власне вимірювання ІМБ в українських населених пунктах, засноване на результатах репрезентативного загальнонаціонального опитування (n=8572). Отримані дані було використано для валідизації розробленої нами методики за параметрами внутрішньої узгодженості моделі, критеріальної та конструктивної валідності. Для цього було використано такі методи як аналіз кореляцій, конфірматорний факторний аналіз та перевірок застосовності моделі до наявних даних. У підсумку було доведено, що розроблена нами методика є валідною та придатною до використання у дослідженнях, спрямованих на вимірювання місцевого благополуччя в населених пунктах міського та сільського типів.

Ключові слова: міське благополуччя, валідизація, індекс, дослідження міста, дослідження сільських територій, емоційне благополуччя, впорядкованість, економічні можливості, цивільна безпека.

В умовах війни, дослідження благополуччя є способом виявити задоволеність громадян життям у своєму населеному пункті та оцінити як місцева влада долає виклики забезпечення добробуту громадян. Така оцінка може потенційно виявити критичні ситуації та зони для покращень у населених пунктах країни. **Метою цієї статті** є розробка та валідизація Індексу місцевого благополуччя (ІМБ) міських та сільських поселень.

Теоретична модель. Об'єктом цього дослідження є благополуччя мешканців у населених пунктах, однак воно є радше парасольковим терміном, котре можна розкласти на якість місця проживання

та на суб'єктивну задоволеність життям жителів певного міста (Murgaš, Klobučnik, 2018). З огляду на особливості досліджуваного середовища, а саме країни у війні, суб'єктивна задоволеність життям має ризик відображати досвід переживання колективної травми, а не особливості проживання у певній місцевості. Отож, макросоціальний компонент місцевого благополуччя (якість місця проживання) ми розглядаємо як більш релевантний спосіб фіксації місцевого благополуччя.

Варто зазначити, що якість місця проживання може бути оцінена за допомогою об'єктивних та суб'єктивних показників. До першої категорії належать різноманітні індикатори, до котрих можна застосувати пряме вимірювання. Це можуть бути показники ВВП та вартості життя (Milivojević, et al., 2017), якості навколишнього середовища на кшталт забрудненості води, повітря, тощо, та демографічні характеристики населення (Santos, Martins, 2006). Суб'єктивні показники складаються з результатів соціологічних опитувань, котрі фіксують сприйнятий індивідами досвід проживання у певному місці (Santos, Martins, 2006), а також психологічні дослідження, які визначають ідентифікацію з містом: суб'єктивну оцінку зовнішнього вигляду, спадкоємність з особистим минулим, загальну прив'язаність, сприйняття впізнаваності, відданість (Lalli, 1992); відмінності в сприйнятті місця проживання міським та сільським населенням на основі ідентифікації (Губеладзе, 2015); емоційної складової сприйняття населеного пункту, яка зайняла в сучасних суспільствах домінуюче положення, настроїв міста, який передається людині (Міхно, 2020; Резван, 2024).

У цьому дослідженні ми звернемося до категорії суб'єктивних показників з огляду на поставлену мету розробки індексу місцевого благополуччя, застосовного як для міст, так і для сільських населених пунктів. Таким чином ми уникаємо ризику надмірного завищення оцінок, отриманих у містах, та спотворення даних при порівняннях міських та сільських територій.

У соціологічних дослідженнях місто розглядається як двовимірний об'єкт – воно має соціальний та фізичний виміри. Така двовимірність прослідковується у роботі Е. Берджеса (1925), де зонування міст визначається фізичними характеристиками розташування певних об'єктів у певних частинах (зонах) міста та їх сполученнями між собою. Натомість, соціальний компонент визначається соціальними категоріями, що проживають у певній зоні, домінуючими видами зайнятості або дозвілля у цій зоні та іншими характеристиками, асоційованими з соціальним класом або статусом.

Аналізуючи цей зв'язок, ми запозичуємо точку зору П. Бурдье (2013) на його концепцію габітусу, котру автор розглядав як “структуруючу структуру”. Застосовуючи такий підхід, визначаємо місто як таку структуру, що сама себе структурує. Отже, місто у своїх фізичних характеристиках визначається особливостями соціальних категорій та взаємодій, що домінують у цій зоні. Водночас, фізичні характеристики також мають вплив на соціальні характеристики, властиві певній частині міста. Прикладом такого взаємозв'язку є процес джентрифікації – витіснення з певної території маргіналізованих груп суспільства, наприклад бідних, бездомних, представників етнічних меншин тощо (Wacquant, Wilson, 1989). Це відбувається за рахунок підвищення благоустрою певного району міста, побудови там житла чи інших об'єктів дозвілля або праці, що приваблюють середній та вищий класи до цієї місцевості. Як результат, у цій місцевості формуються економічні умови, за яких попередні мешканці-“маргінали” не можуть залишатися у цій частині міста та вимушено переїжджають (Wacquant, Wilson, 1989).

Ми не будемо детальніше заглиблюватися у класові особливості взаємодії між різними соціальними категоріями, оскільки ця тематика не є основним фокусом цього дослідження. Використання дуалістичного підходу до аналізу міста та короткий опис явища джентрифікації дають змогу встановити, що між благополуччя у місті має теоретичний зв'язок із економічним чинником через наявність певних фінансових можливостей та інструментів у представників певного класу. Економіка також відіграє базову роль у процесі побудови (творення) міста, оскільки земля, праця та капітал є одними з ключових чинників визначення стратегії розвитку міста (Zukin, 1995). На основі викладених вище взаємозв'язків між процесами творення урбаністичного простору та благополуччям міста, ми припускаємо, що концентрація капіталу, наявність відкритих можливостей для прикладання праці та діяльності бізнесу є одними зі складових місцевого благополуччя. Ці чинники формують основу економічного життя міста, яке в свою чергу має вплив на його розвиток.

На основі викладеного вище опису джентрифікації ми визначаємо впорядкованість як другий компонент, що має зв'язок із благополуччям – більший рівень благоустрою притаманний територіям, де відсутні соціально депривовані групи (Wacquant, Wilson, 1989). Впорядкованість певного простору як така передбачає його організацію таким чином, щоб у цьому просторі був “порядок”. Порядок, у свою чергу, визначається соціальними та культурними нормами суспільства. Культура суспільства як набір символів, сенсів, артефактів, норм та цінностей суспільства є інструментом контролю над формуванням міста (Zukin, 1995), а отже визначає його упорядкування. Коли культура застосовується до міста, його образ формується через конструювання ієрархії символів, у якій одні підкреслюються, а інші – приховуються. Як наслідок, формується символічна економіка міста, у якій основними

гравцями є місцева влада, інвестори та бізнеси, котрі намагаються створити більш креативні (у мистецькому сенсі) продукти та символи, які не підлягають фабричному відтворенню (Zukin, 1995). Завдяки цим процесам вибудовується естетика міста та створюються різноманітні місця проведення часу (театри, музеї, рекреаційні зони, шопінгові центри тощо). У цьому процесі важливим аспектом залишається економіка – більш привабливі місця здатні залучати більше людей, охочих провести час на цих локаціях та витратити кошти на наявні товари та послуги (Zukin, 1995). Естетичність місця, у свою чергу, формується не лише на основі соціально сконструйованих понять про “красиве”, але й сприймається кожним окремим індивідом крізь призму його суб’єктивного досвіду. І при цьому можуть бути враховані такі характеристики, як стиль забудови, архітектурні деталі, вплив трафіку та забруднення (Nia, 2021).

Таким чином, впорядкованість міського простору є комбінацією естетичних якостей міста на кшталт чистоти, архітектурного стилю чи ситуації на дорогах, та особливостей відображення культури суспільства та її символів на канві міського простору. Ці особливості відображаються через організацію місць культури, рекреаційних зон та комерційних закладів у місті.

У роботі “Exploring wellbeing in human settlements – a spatial planning perspective” авторства Shekhar et. al, 2019 безпека розглядається як інтегральна частина благополуччя населеного пункту. Автори пропонують розглядати безпеку як конструкт, що включає в себе фізичну, фінансову, суспільну, просторову та екологічну складові. Оскільки попередньо розглянуті публікації охоплювали фінансовий та просторовий аспект добробуту міста, ми розглядатимемо виміри фізичної, екологічної та суспільної безпеки. Фізична безпека передбачає відсутність у міському середовищі загроз для фізичного здоров’я індивіда. Це може стосуватися як злочинності, так і умов навколишнього середовища, яке зазнає змін через антропогенний характер змін і містить ризик для погіршення здоров’я людини (Shekhar et. al, 2019). Суспільний вимір безпеки може включати в себе чинники культури та соціального класу як два основні джерела соціальних конфліктів у містах. Водночас, ці конфлікти можуть містити в собі ризики просторової та фізичної безпеки, згаданих вище. Культура в урбаністичних студіях також розглядається як джерело конфліктів між представниками різних етнічних та культурних груп, де домінування культури однієї групи є каталізатором боротьби “маргінальних” груп за представлення культурного різноманіття в громадських просторах міста. Ризик насильства та збільшення рівнів злочинності у містах виникає як результат таких конфліктів (Zukin, 1995). Для України наразі такий погляд не є актуальним з огляду на переважно моноетнічний характер населення – 77,8% населення України є українцями за етнічним походженням (Бородінов, Сисоева, 2013). З точки зору урбаністики, альтернативною позицією розгляду питання безпеки в українських населених пунктах є класові конфлікти. Вищій та середній соціальні класи, котрі мають більший доступ до економічних та владних ресурсів, формують свій життєвий, робочий та рекреаційний простори в межах міста за рахунок проявів певної споживацької поведінки на ринках нерухомості та комерції (Caldeira, 1996). Як наслідок, формуються закриті простори, нові способи спостереження за ними та стратегії їх контролю задля усунення загроз злочинності, проявів соціально несхвалюваної поведінки та обмеження перебування представників “маргінальних” соціальних категорій (Merry, 2001). У певних випадках такі обмежувальні стратегії призводять до концентрації представників певного класу, культури чи етнічної групи у окремих частинах міста і формуванню так званих гетто (Harvey, 2003), для яких характерний високий рівень злочинності та соціальної депривації (Mele, 2011). Також, важливим є і часовий аспект безпечного перебування у певному просторі – його можна вважати забезпеченим, якщо там можна перебувати у темну пору доби (Merry, 2001).

Описи цих процесів дають змогу теоретично пов’язати виміри безпеки та впорядкованості у місцевому благополуччі з високими статусами мешканців певної місцевості. Отож такі “статусні” локації на зразок торговельних центрів, житлових кварталів, бізнес-центрів та прилеглих територій цих комплексів є більш закритими, а “маргінальні” групи витісняються представниками влади на неврегульовані простори міста на кшталт пішохідних вулиць, площ, інших загальнодоступних громадських просторів (Merry, 2001) та окремих районів міста. Отож, маючи зв’язок зі статусними характеристиками жителів міста, безпека в урбаністичних просторах є складовою його благополуччя (Zukin, 1995; Caldeira, 1996; Merry, 2001). Спираючись на розглянуті дослідження, усунення ризиків злочинності, небезпеки перебування у просторах в темну пору доби, дотримання владою громадського порядку можна вважати одними із ключових аспектів цивільної безпеки у містах.

Оскільки розроблюваний нами індекс місцевого благополуччя має на меті врахування місцевого добробуту у сільських поселеннях так само, як у міських, необхідне врахування неспроможності сіл конкурувати з містами за рівнем якості життя. Для збалансування нерівності між містами та сільськими поселеннями окремим виміром індексу ми розглядатимемо показник забезпечення базових потреб жителів населених пунктів. Раніше згадані безпека та відкритість економічних можливостей є такими ознаками, що теоретично можуть спостерігатися у поселеннях незалежно від їх типу. Натомість, вимір

впорядкованості є точкою ризику отримання значної переваги з боку міст. Враховуючи специфіку типу поселення, до базових потреб ми включаємо доступ до освіти та медицини, наявність транспортної інфраструктури для забезпечення доступу до товарів та доступ до інформаційно-комунікаційних технологій (Голвазін, 2016). Доступ до освіти, медицини та транспорту є важливими аспектами у житті сільської місцевості. У забезпеченні розвитку сільських територій важливе значення має наявність розгалуженої соціальної інфраструктури (Газуда та ін., 2015). Якість освіти для сільських місцевостей є чинником, котрий впливає на розрив у соціальній нерівності між жителями сіл та міст (Оксамитна, 2011). Порівняно з учнями з міських шкіл, школярі з сіл отримують нижчі бали у підсумкових та вступних іспитах за рахунок нижчого рівня якості освіти (Оксамитна, 2011), і відповідно отримують менше можливостей для свого професійного та економічного зростання. У свою чергу, доступ до медичних послуг для жителів сільської місцевості обмежується економічним та інфраструктурним чинниками. Останній стосується відстані від місця проживання індивіда до найближчого медичного закладу та якості доріг між цими точками, що впливає на час та зручність доїзду до закладу (Голвазін, 2016). При цьому, доступ до інформаційно-комунікаційних технологій є сферою, де очікується приблизний паритет між міськими та сільськими населеними пунктами – згідно з даними КМІС (2022), майже 80% дорослого населення України має доступ до Інтернету і користується ним принаймні раз на тиждень. Отже, забезпечення базових потреб у населеному пункті як складова індексу місцевого благополуччя містить в собі рівень якості освіти, медицини, доріг та послуг зв'язку. Очікується, що охоплення цих показників дасть змогу збалансовано оцінити благополуччя в містах та селах.

Результати дослідження. Розробка та подальша валідація методики ІМБ складається з наступних етапів: 1) теоретичне обґрунтування моделі благополуччя мешканців регіонів; 2) формування структури методики ІМБ; 3) перевірка сконструйованої моделі; валідація методики ІМБ.

Етап 1: Теоретичне обґрунтування моделі благополуччя мешканців регіонів

Теоретичною основою моделі благополуччя мешканців регіонів виступають:

- Соціологічні моделі дослідження міст як зонованих просторів: взаємодії їх соціальних та фізичних параметрів цих просторів (Е. Берджес, 1925).
- Дослідження з урбаністичних студій (впорядкованості, архітектури, сприйняття краси, формування життєвих, робочих та рекреаційних просторів, безпека, ризику насильства та злочинності (Wacquant, Wilson, 1989), (Zukin, 1995), (Nia, 2021), (Merry, 2001), (Caldeira, 1996).
- Параметри благополуччя мешканців населених пунктів: дослідження благополуччя мешканців (Murgaš, Klobučnik, 2018); якості місця проживання, яка оцінена за допомогою об'єктивних та суб'єктивних показників (Milivojević, et al., 2017), (Santos, Martins, 2006); Shekhar et al., 2019).
- Сучасні погляди на суспільний розвиток, критеріями якого є добробут, його довгостроковість; стійкість благополуччя як задоволення об'єктивних потреб, а також якість життя (Hall, et al., (2009), Helliwell, et al. (2004), Voarini, et al. (2014).
- Забезпечення базових потреб у населеному пункті, відмінності благополуччя міст та сільських поселень (Голвазін, 2016), Газуда та ін., 2015.
- Дослідження психологічної складової: шкали міської ідентичності (Lalli, 1992); емоційного сприйняття місця проживання; відмінності в сприйнятті місця проживання міським та сільським населенням (Губеладзе, 2015), емоційної складової сприйняття населеного пункту (Міхно, 2020; Резван, 2024).

У підсумку розгляду теоретичних напрацювань щодо вимірювання місцевого благополуччя було сформовано теоретичну модель, в якій місцеве благополуччя населеного пункту складається з п'яти вимірів – емоційного сприйняття, економічних можливостей, впорядкованості, цивільної безпеки та забезпечення базових потреб. У свою чергу кожен з цих показників складається з наступних критеріїв:

- Емоційне сприйняття (суб'єктивні оцінки сили, краси, унікальності, прогресивності та ін.).
- Економічні можливості (концентрація капіталу; наявність можливостей для працевлаштування; наявність можливостей для діяльності бізнесу).
- Впорядкованість (чистота вулиць; впорядкованість архітектурного стилю; якість доріг; наявність місць культури, наявність рекреаційних зон; наявність комерційних закладів у місті)
- Цивільна безпека (безпека у темну пору доби; рівень злочинності; дотримання місцевою владою громадського порядку)
- Базові потреби (доступність та якість освіти та медицини; якість доріг; якість послуг зв'язку).

Етап 2: Структура ІМБ

На основі моделі, сформованої за допомогою теоретичних висновків з попередньої частини, було сформовано опитувальник, що містив 32 змінні. Результати статистичного аналізу, наведені у наступних частинах тексту, відображають фінальну версію структури індексу та його складових. Індекс у представленому далі вигляді є результатом проведення двох хвиль тестового етапу, після кожного з яких вносилися зміни на основі факторного аналізу та інших процедур валідації соціологічних методик.

Структура Індексу місцевого благополуччя (ІМБ) складається з наступних показників:

- 1) емоційне сприйняття населеного пункту;
- 2) рівень цивільної безпеки;
- 3) рівень освіти та медицини;
- 4) рівень впорядкованості населеного пункту;
- 5) рівень економічних можливостей.

Кожен з показників є середнім значенням між змінними – складовими показника. Усі змінні в моделі вимірювалися за допомогою методу семантичного диференціалу на шкалі від 1 до 7, як біполярний континуум, де 7 – найбільш позитивна характеристика, а 1 – найбільш негативна (полярна) характеристика.

Таблиця 1

Структура індексу місцевого благополуччя: емоційне сприйняття населеного пункту

№	Твердження	Навантаження
1	Моє місто/село: Сильне	0,761
2	Моє місто/село: Красиве	0,587
3	Моє місто/село: Живе	0,570
4	Моє місто/село: Цікаве	0,805
5	Моє місто/село: Прогресивне	0,777
6	Моє місто/село: Унікальне	0,623

Таблиця 2

Структура індексу місцевого благополуччя

	Компонент			
	впорядкованість	економічні можливості	цивільна безпека	освіта / медицина
Архітектура, забудова мого міста/села: Впорядкована	0,729			
Моє місто/село: Чисте	0,664			
Культурне життя в моєму місті/селі: Розвинене	0,652			
Зони відпочинку в моєму місті/селі: Розвинені	0,642			
Громадський транспорт в моєму місті/селі: Розвинутий	0,612			
Дороги в моєму місті/селі: Хороші	0,573			
Знайти роботу в моєму місті/селі: Легко		0,801		
Доходи в людей в моєму місті/селі: Високі		0,763		
Бізнес вести в моєму місті/селі: Легко		0,728		
Наскільки безпечно у Вашому місті/селі дітям?: Безпечно			0,775	
Наскільки безпечно у Вашому місті/селі у темну пору доби?: Безпечно			0,762	
Наскільки безпечно у Вашому місті/селі пішоходам?: Безпечно			0,720	
З точки зору екології моє місто/село: Чисте			0,663	
Рівень шкільних закладів в моєму місті/селі: Високий				0,859
Рівень дошкільних закладів в моєму місті/селі: Високий				0,833
Рівень медичних послуг в моєму місті/селі: Високий				0,435

Отже, у таблицях 1 та 2 відображено результати використання методу експлораторного факторного аналізу для побудови теоретичної моделі вимірювання ІМБ. В результаті було сформовано дві моделі – емоційної оцінки міста та оцінки характеристик якості життя у населеному пункті. Ці моделі були розділені, оскільки попередні хвилі аналізу показали, що емоційна оцінка «забирала» на себе більшість відсотків поясненої дисперсії та занижувала вплив інших чинників. Однак теоретичні

напрацювання, початкові етапи побудови моделі та процедури валідизації, описані далі, вказують на важливість включення емоційної складової до ІМБ.

Значення факторних навантажень, наведених у таблицях 1 та 2, дають змогу окреслити внутрішню ієрархію показників та прослідкувати взаємозв'язки між змінними та факторами, до яких вони були включені з моделлю. Змістовно ці дані демонструють наближеність отриманої емпіричної моделі до теоретичної. Відмінності у цих моделях полягають у виключенні чинника забезпечення базових потреб, котрий був заміщений фактором рівня освіти та медицини. Також, окремі змінні-компоненти складових загального індексу перемістилися до факторів, в яких їх включення початково не передбачалося. Наприклад, показник екологічної чистоти був виключений моделлю з виміру впорядкованості, а змінна якості доріг перейшла до цього ж виміру, хоча очікувано мала належати до виміру забезпечення базових потреб.

Модель емоційної оцінки має 66,7% поясненої дисперсії, показник адекватності даних для здійснення факторного аналізу (КМО) має значення 0,924 і досягає статистичної значущості на рівні $p < 0,000$. Модель оцінки характеристик якості життя має 64,6% поясненої дисперсії, а показник КМО сягає значення 0,9 ($p < 0,000$).

Показник внутрішньої узгодженості моделі Cronbach's Alpha складає 0,94 для узагальненого показника ІМБ, а для моделей характеристик якості життя у населеному пункті та емоційної оцінки – 0,89 та 0,93 відповідно.

Таку модель було сформовано в результаті проведення двох хвиль опитування та вдосконалення за допомогою статистичних методик експлораторного факторного аналізу, тестування внутрішньої узгодженості моделі та перевірок нормальності розподілу за допомогою тесту Колмогорова-Смірнова та Шапіро-Уїлка. З таблиці, наведеної нижче, можна зробити висновок про наявність нормального розподілу – H_0 про наявність нормального розподілу підтверджується.

Таблиця 3

Тести нормальності розподілу

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Статистика	df	Sig.	Статистика	df	Sig.
ІМБ	0,027	401	0,2	0,996	401	0,344

Обидві хвилі тестування здійснювалися на репрезентативній вибірці серед дорослого населення України віком від 18 років. У першій хвилі було опитано 588 респондентів, похибка не перевищувала 4%. Вибіркова сукупність другої хвилі охопила 401 респондента, рівень похибки не перевищував 5%. Обидві хвилі є репрезентативними за віком.

Етап 3: Перевірка сконструйованої моделі, валідиція методики ІМБ

Після формування моделі та перевірки її на тестових даних, у період 22.11.2023–02.12.2023 методом CAWI через месенджери та соціальні мережі було проведено опитування населення України віком від 18 років і старше, в 22 областях та м. Києві, які мають доступ до інтернету і користуються смартфоном (понад 80% дорослого населення). Опитування не поширювалося на тимчасово окуповані території Херсонської і Запорізької обл., та загалом на Донецьку, Луганську області та АР Крим. Вибірка є репрезентативною за віком, статтю і типом поселення.

Вибіркова сукупність опитування склала 8572 респондентів, або мінімум 350 респондентів на область (проживання респондента станом на момент опитування). Похибка на рівні області складає не більше 5%. Для досягнення випадкового відбору і максимального охоплення було здійснено 2,287 млн. спроб контакту, якими досягнуто 69250 респондентів, з яких: 45170 відкрили і не почали опитування; 15508 почали і не завершили; 8572 завершили опитування. Response Rate (досяжність) опитування складає 12,4%.

Для валідизації застосованої методики на отриманих даних було здійснено перевірку критеріальної та конструктивної валідності за допомогою аналізу кореляцій та конфірматорного факторного аналізу. Тестування внутрішньої узгодженості моделі на нових даних мало показник 0,94 для узагальної моделі.

Критеріальна валідність була перевірена за допомогою тестування гіпотези про наявність статистично значимого зв'язку між показником ІМБ та питанням про загальний стан справ у населеному пункті. Критерій Spearman's rho (непараметричний показник для вимірювання зв'язків) складає 0,67 при $p < 0,000$. Це вказує на наявність сильного статистично значущого зв'язку між оцінкою благополуччя у населеному пункті за загальною суб'єктивною оцінкою респондентів та за допомогою методики вимірювання ІМБ.

Конфірматорний факторний аналіз для перевірки конструктивної валідності методики було виконано за допомогою інтегрованого середовища розробки RStudio з використанням пакету lavaan.

Критерій χ^2 Пірсона вказує на наявність статистично значущої різниці між спостережуваними коваріаціями даних вибірки та коваріаціями, передбаченими моделлю. Це вказує на невідповідність сформованої моделі емпірично зафіксованим проявам спостережуваного явища. Однак критерій є чутливим до кількості спостережень та змінних у моделі, тому висновки щодо якості моделі варто розглядати у поєднанні з результатами тестів, наведених далі.

Таблиця 4

Модель тестування користувачької моделі

Статистика тесту	11844,742
Ступені свободи	220
P-value (Chi-square)	0,000

Показники TLI та CFI, які мають на меті перевірку адекватності відображення моделлю вихідних даних, вказують на статистично значиму дуже високу якість моделі. Обидва показники перевищують рівень 0,99 при рекомендаціях вважати добрими значення, що перевищують поріг у 0,95 (Costa, Sarmento, 2019).

Таблиця 5

Користувачька модель vs Базова модель

Comparative Fit Index (CFI)	0.991
Tucker-Lewis Index (TLI)	0.990

Значення показника якості відповідності моделі до даних RMSEA знаходиться на рівні 0.079, що свідчить про прийнятний рівень відповідності (Costa, Sarmento, 2019).

Таблиця 6

Середньоквадратична похибка апроксимації

RMSEA	0.079
90 Percent confidence interval – lower	0.077
90 Percent confidence interval – upper	0.080
P-value H ₀ : RMSEA ≤ 0.050	0.000
P-value H ₀ : RMSEA ≥ 0.080	0.022

Показник SRMR (стандартизований середньоквадратичний залишок), що перевіряє наявність розбіжності між спостережуваними кореляціями та тими, що передбачаються моделлю, має значення 0,050, що є прийнятним значенням (Costa, Sarmento, 2019) і додатково підтверджує відповідність між аналітичною моделлю та даними.

У підсумку, перевірки сформованої моделі за допомогою конструктивної та критеріальної валідності, а також внутрішньої узгодженості моделі вимірювання Індексу місцевого благополуччя (ІМБ) вказують на високу надійність та валідність розробленої нами методики.

Висновки. Індекс місцевого благополуччя (ІМБ) є валідним та надійним інструментом соціологічного вимірювання, який побудований на основі відповідної теоретичної моделі. Обґрунтування моделі спирається на дослідження урбаністичних студій, психологічних та емоційних параметрів благополуччя мешканців населених пунктів, стійкості благополуччя, забезпечення базових потреб у населеному пункті та міст як зонуваних просторів. Емпірична модель ІМБ складається із 22 показників, які факторизовані на 5 шкал: емоційне сприйняття населеного пункту, рівень економічних можливостей, рівень впорядкованості населеного пункту, рівень освіти та медицини та рівень цивільної безпеки у населеному пункті. Валідність інструменту доведена за допомогою репрезентативного загальнонаціонального опитування (n=8572) за параметрами внутрішньої узгодженості моделі, критеріальної та конструктивної валідності. Запропонований індекс є придатним до використання у дослідженнях, спрямованих на вимірювання місцевого благополуччя в населених пунктах міського та сільського типів. В перспективі ми продовжимо розширення та покращення індексу задля більшого охоплення різноманітних аспектів життя в населених пунктах, які стосуються соціальної нерівності, суспільно-політичного життя населеного пункту, тощо. Також, очікується, що буде зроблено декілька хвиль моніторингових вимірювань ІМБ в містах і селах Україна для визначення тенденцій розвитку населених пунктів та вивчення впливу війни на ці процеси.

Tkalych M., Krotevych Ye. Local wellbeing index: theoretic model and research methodology validation

the article contains a description of the development process of Local Wellbeing Index (LWBI) by the Rating Lab research laboratory for urban and rural settlements. The first part of the text is dedicated to building a theoretical model based on publications from sociological and psychological fields, which studied one's wellbeing in settlements. The models and studies of urban research, psychological and emotional parameters of wellbeing of residents of settlements, sustainability of well-being, provision of basic needs in the settlement and cities as zoned spaces were used as a basis for the study. The following part depicts the results of constructing an empirical model for LWBI measurements built based on conducting of two waves of testing surveys on small-scale samples. The final model consists of 22 indicators which are distributed across five dimensions – emotional perception of a settlement, the level of economic opportunities, the level of orderliness of a settlement, the level of education and medicine, and the level of civil security in a settlement. The third stage of our study covered the measurement of LWBI in Ukrainian settlements based on the results of a national representative survey (n=8572). The retrieved data was used to validate the methodology we developed according to the parameters of the model's reliability, criterion, and construct validity. Such methods as correlation analysis, confirmatory factor analysis (CFA) and the checks of data's applicability to the data were applied to achieve the results. Overall, we have managed to confirm the validity of our measurement tool and its suitability for research projects aimed at measuring the levels of local wellbeing in urban and rural settlements.

Key words: local wellbeing, validation, index, urban research, rural areas research, emotional wellbeing, orderliness, economic opportunities, civil security.

Література:

1. Бородінов В.Д., Сисоева І.І. Етнонаціональна структура українського суспільства. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2013. № 4. С. 16–21.
2. Газуда Л.М., Готько Н.М., Лалакулич М.Ю. *Розвиток сільських територій: монографія*. Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А.М., 2015.
3. Голвазін О.М. Територіальна нерівність у доступі до базових послуг в Україні: сучасний стан і шляхи подолання. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 130–137.
4. Губеладзе І.Г. *Сільська молодь у місті: пошук ідентичності: монографія*. Київ: Міленіум, 2015. 236 с.
5. Користування інтернетом серед українців: результати телефонного опитування, проведеного 13–18 травня 2022 року. *КМІС: Прес-релізи та звіти*. Режим доступу: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1115&page=1>
6. Міхно Н.К. Місто як емоційний простір: теоретико-соціологічний аналіз. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2020. Т. 23, № 3. С. 82–89.
7. Оксамитна С.М. *Міжгенераційна класова та освітня мобільність*. К.: НаУКМА, 2011. 287 с.
8. Резван О.О. (ред) *Соціально-психологічний супровід у мегаполісі: колективна монографія*. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 342 с.
9. Boarini, R., Kolev, A., McGregor, A. Measuring Well-being and Progress in Countries at Different Stages of Development: Towards a More Universal Conceptual Framework. *OECD Development Centre Working Papers*, 325. Paris: OECD Publishing, 2014.
10. Bourdieu, P. *Outline of a Theory of Practice (eng. transl. by R. Nice)*. NY: Cambridge University Press, 2013.
11. Burgess, E. W. The Growth of the City: An Introduction to a Research Project. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition*. 1925. pp. 91–99.
12. Caldeira, T. P. R. Fortified Enclaves: The New Urban Segregation. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition*. 1996. pp. 405–413.
13. Hall, P., Lamont, M. (eds.). *Successful Societies: How Institutions and Culture Affect Health*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
14. Harvey, D. The Right to the City. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition*. 2003. pp. 429–432.
15. Helliwell, J.F., Putnam, R. The Social Context of Well-Being. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. The Science of Well-Being*. Oxford: Oxford University Press. 2004.
16. Lalli, M., Urban-related identity: Theory, measurement, and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*. 1992. Vol. 12, Issue 4, pp. 285–303.

17. Mele, C. Casinos, Prisons, Incinerators, and Other Fragments of Neoliberal Urban Development. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader. Second edition*. 2011. pp. 415–422.
18. Merry, S. E. Spatial Governmentality and the New Urban Social Order: Controlling Gender Violence through Law. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader. Second edition*. 2001. pp. 393–400.
19. Milivojević, J., Cvetić, T., Kokić Arsić, A., Nikolić, N., Petronijević, M. Quality Of Life In Cities – Research Aspect. *2nd International conference on Quality of Life. University of Kragujevac*. 2017. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/321886201_QUALITY_OF_LIFE_IN_CITIES_-_RESEARCH_ASPECT
20. Murgas, F., & Klobucnik, M. Quality of Life in the City, Quality of Urban Life or Well-Being in the City: Conceptualization and Case Study. *Ekológia (Bratislava)*. 2018. 37, 183-200.
21. Nia, A. H. The Role of Urban Aesthetics on Enhancing Vitality of Urban Spaces. *Khulna University Studies*. 2021. 18 (2), 59–77.
22. Santos, L. D., & Martins, I. Monitoring Urban Quality of Life: The Porto Experience. *Social Indicators Research*. 2007. 80 (2), 411–425.
23. Sarmiento, R.P., & Costa, V. *Confirmatory Factor Analysis – A Case study*. 2019. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/333102586_Confirmatory_Factor_Analysis_-_A_Case_study
24. Shekhar, Himanshu & Schmidt, J. & Wehling, Hans-Werner. Exploring wellbeing in human settlements – a spatial planning perspective. *Habitat International*. 2019. 87, 66–74.
25. Wacquant, L. J. D., Wilson, W. J. The Cost of Racial and Class Exclusion in the Inner City. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader. Second edition*. 1989. pp. 182–191.
26. Zukin, S. Whose Culture? Whose City? In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader. Second edition*. 1995. pp. 349–357.

References:

1. Borodinov, V.D., Sysoyeva, I.I. (2013). Etnonatsional'na struktura ukrayins'koho suspil'stva [Ethnic and national structure of Ukrainian society]. *Nauka. Relihia. Suspil'stvo*, 4, 16-21 [in Ukrainian].
2. Hazuda, L. M., Hot'ko, N.M., Lalakulych, M. Y. (2015). Rozvytok sil'skykh terytoriy: monohrafiya [The development of rural territories: monograph]. Uzhhorod: Vydavnytstvo FOP Sabov A.M. [in Ukrainian].
3. Holvazin, O. M. (2016). Terytorial'na nerivnist' u dostupi do bazovykh posluh v Ukrayini: suchasnyy stan i shlyakhy podolannia [Territorial inequality in access to basic services in Ukraine: contemporary status and ways to overcome it]. *Stratehichni prioriteti*, 3, 130-137 [in Ukrainian].
4. Hubeladze I.H. (2015) Silska molod u misti: poshuk identychnosti: monohrafiia [Rural youth in a city: a search for an identity: monograph]. Kyiv : Milenium, 236 s. [in Ukrainian].
5. KMIS. (2022). Korystuvannia internetom sered ukraintsiiv: resul'taty telefonnoho opytuvannia, provedenoho 13-18 travnia 2022 roku [Usage of Internet among Ukrainians: results of a phone survey conducted May, 13-18th, 2022]. KMIC: Pres-relizy ta zvity. Retrieved from: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1115&page=1> [in Ukrainian].
6. Mikhno, N.K. (2020). Misto yak emotsiinyi prostir: teoretyko-sotsiologichnyi analiz [A city as an emotional space: theoretical-sociological analysis]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 23 (3), 82–89 [in Ukrainian].
7. Oksamytna S.M. Mizhgeneratsiina klasova ta osvithnia mobilnist [The class intergenerational and educational mobility]. K.: NaUKMA, 2011. 287 s. Kyiv. [in Ukrainian].
8. Rezvan O.O. (red) (2024) Sotsialno-psykholohichni suprovid u mehapolisi: kolektyvna monohrafiia [The social and psychological support in a megapolis: collective monograph]. Kharkiv: Vydavnytstvo Ivanchenka I. S., 2024. 342 s. [in Ukrainian].
9. Boarini, R., Kolev, A., McGregor, A. (2014). Measuring Well-being and Progress in Countries at Different Stages of Development: Towards a More Universal Conceptual Framework. *OECD Development Centre Working Papers*, 325. Paris: OECD Publishing.
10. Bourdieu, P. (2013). *Outline of a Theory of Practice (eng. transl. by R. Nice)*. NY: Cambridge University Press.
11. Burgess, E. W. (1925). The Growth of the City: An Introduction to a Research Project. In J. Lin & C. Mele (Eds.), *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 91–99).
12. Caldeira, T. P. R. (1996). Fortified Enclaves: The New Urban Segregation. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 405–413).
13. Hall, P., Lamont, M. (eds.) (2009). *Successful Societies: How Institutions and Culture Affect Health*. Cambridge: Cambridge University Press.
14. Harvey, D. (2003). The Right to the City. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader. Second edition* (pp. 429–432).
15. Helliwell, J.F., Putnam, R. (2004). The Social Context of Well-Being. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. The Science of Well-Being*. Oxford: Oxford University Press.

16. Lalli, M. (1992), Urban-related identity: Theory, measurement, and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*. Vol. 12, Issue 4, (pp. 285–303).
17. Mele, C. (2011). Casinos, Prisons, Incinerators, and Other Fragments of Neoliberal Urban Development. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader*. Second edition (pp. 415–422).
18. Merry, S. E. (2001). Spatial Governmentality and the New Urban Social Order: Controlling Gender Violence through Law. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader*. Second edition (pp. 393–400).
19. Milivojević, J., Cvetić, T., Kokić Arsić, A., Nikolić, N., Petronijević, M. (2017). Quality Of Life In Cities – Research Aspect. *2nd International conference on Quality of Life. University of Kragujevac*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/321886201_QUALITY_OF_LIFE_IN_CITIES_-_RESEARCH_ASPECT
20. Murgas, F., & Klobucnik, M. (2018). Quality of Life in the City, Quality of Urban Life or Well-Being in the City: Conceptualization and Case Study. *Ekológia* (Bratislava), 37, 183–200.
21. Nia, A. H (2021). The Role of Urban Aesthetics on Enhancing Vitality of Urban Spaces. *Khulna University Studies*. 18 (2), 59–77.
22. Santos, L. D., & Martins, I. (2007). Monitoring Urban Quality of Life: The Porto Experience. *Social Indicators Research*. 80 (2), 411–425.
23. Sarmiento, R.P., & Costa, V. (2019). *Confirmatory Factor Analysis – A Case study*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/333102586_Confirmatory_Factor_Analysis_-_A_Case_study
24. Shekhar, Himanshu & Schmidt, J. & Wehling, Hans-Werner. (2019). Exploring wellbeing in human settlements – a spatial planning perspective. *Habitat International*. 87, 66–74.
25. Wacquant, L. J. D., Wilson, W. J. (1989). The Cost of Racial and Class Exclusion in the Inner City. In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader*. Second edition (pp. 182–191).
26. Zukin, S. (1995). Whose Culture? Whose City? In J. Lin & C. Mele (Eds.). *The Urban Sociology Reader*. Second edition (pp. 349–357).

Стаття надійшла до редакції 19.02.2024

Стаття рекомендована до друку 05.03.2024